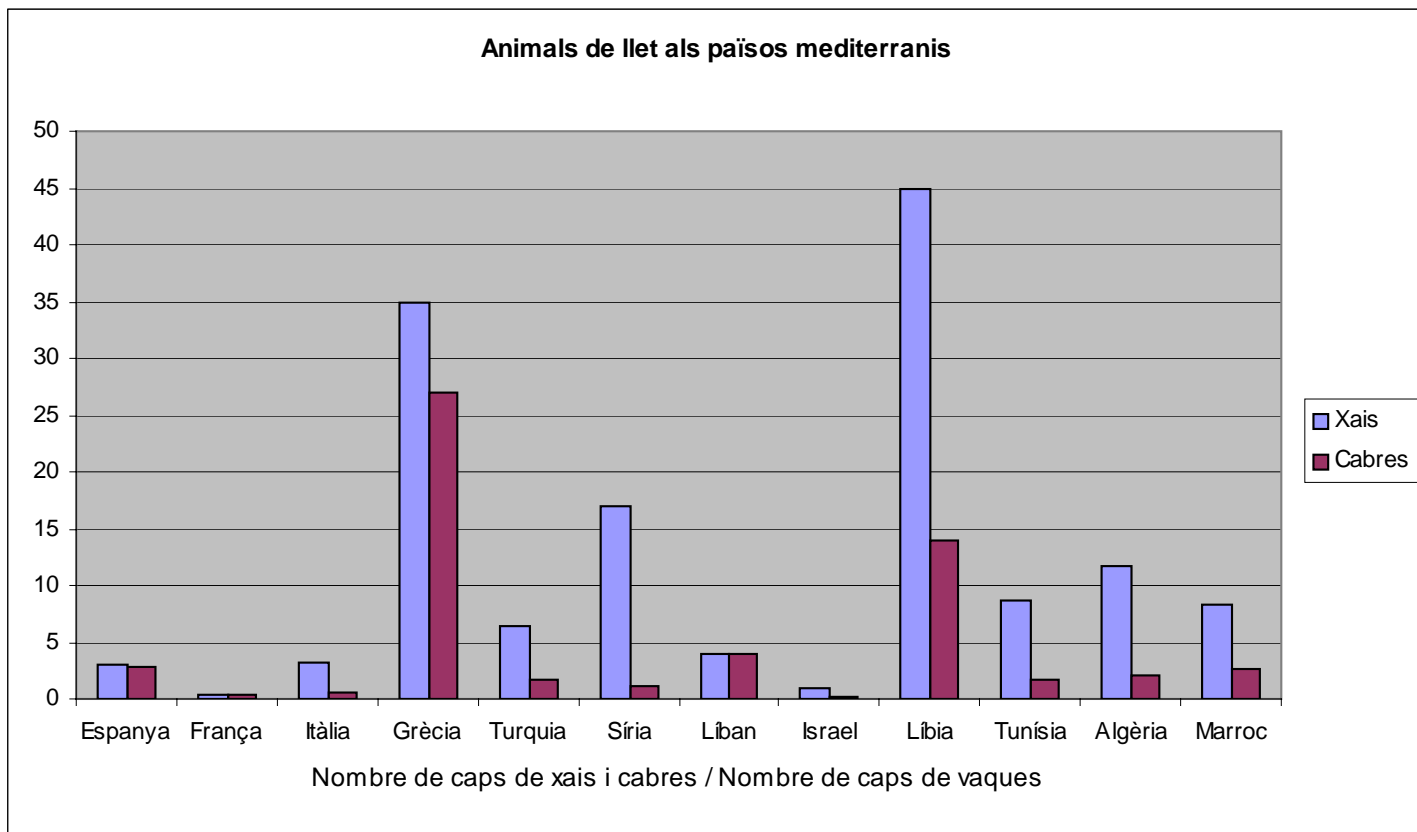

LA RAMADERIA DE LLET AL MEDITERRANI

A ambdues ribes del Mediterrani es donen característiques ben diferents que condicionen els tipus d'explotacions ramaderes de llet que s'hi desenvolupen. Una diferència important la trobem en els mamífers que es crien als diferents països. La gràfica següent mostra el nombre de caps de bestiar de xais i cabres respecte al nombre de caps de bestiar de vaques a diversos països mediterranis (a tots els països –excepte França, i Itàlia i Israel en el cas de les cabres– la proporció és superior a 1, és a dir hi ha menys vaques que xais i cabres, però cal tenir present que la producció de llet de les vaques és molt superior a la dels altres dos animals).

Font: M. de Rancourt i A. Mottet: *Mediterranean animal production: development or decline?* Options Méditerranéennes Série A n. 78, 2007.

Es pot veure que la relació entre els remugants petits i les vaques són superiors als països de la riba sud (Grècia és l'excepció de la riba nord). A la riba nord hi plou més, hi ha pastures i la llet s'obté majoritàriament de les vaques. A la riba sud, amb menys aigua i molt sol, és més usual obtenir la llet de xais i cabres, i en algunes zones també de camells i dromedaris, animals que necessiten molta menys aigua que les vaques i poden pasturar en terres més àrides. A la riba est hi trobem tots dos comportaments.

També hi ha diferències en les subvencions públiques a l'agricultura i la ramaderia, molt més abundants als països de la Unió Europea, i les mesures de protecció del mercat. La progressiva eliminació de les barreres comercials internacionals, impulsada per l'Organització Mundial del Comerç, podria facilitar sobre el paper un major flux de béns de la riba Sud cap a la Nord, ja que al Sud els costos de producció són inferiors. Tanmateix, a la pràctica s'està traduint en un major flux Nord -> Sud de llet i carn (i un major flux Sud -> Nord de peix), cosa que no afavoreix gens els ramaders de la riba Sud.¹

Si bé a la riba Nord les explotacions intensives són clarament majoritàries, a la riba Sud n'hi ha més d'extensives, sobretot en el cas de les ovelles i les cabres, i combinen la producció de llet i/o carn amb altres activitats com el turisme rural o la venda d'artesanies.

¹ A. Lipchitz: *La libéralisation agricole en zone Euroméditerranée. La nécessité d'un approche progressive*. Notes et études économiques n. 23, Ministère d'Agriculture i Pesca de França, 2005.

La ramaderia de la riba Sud té dos punts importants a favor. Un són les alarmes socials que s'han generat arran dels diversos casos de malalties animals (vaques boges, hormones a la carn bovina...), cosa que dona un avantatge de mercat als països en què la salut dels animals és superior. I l'altre és el creixent aprecí que els països europeus tenen pels sistemes de producció sostenibles, cosa que els pot fer girar els ulls cap al Sud per aprendre de les seves formes d'explotació. Una transferència de tecnologia en el sentit contrari de l'habitual, molt útil també per a la riba europea del Mediterrani si, qui sap si per causa del canvi climàtic, ha d'enfrontar-se a sequeres com les que hi ha hagut recentment. A l'àrida regió francesa d'Ardèche s'està desenvolupant un sistema agrícola molt sostenible que es fonamenta en els coneixements del seu promotor, nadiu d'Algèria.²

Llet de vaca: el cas del Marroc³

Quan el Marroc va obtenir la independència de la colònia, el 1956, va establir polítiques agràries per garantir un bon nivell de sobirania alimentària i llocs de treball al camp. Les polítiques van ser molt exitoses, i l'abastiment local d'aliment bàsics com la llet va estar per sobre del 60%.

A la dècada dels 70, a mesura que la població creixia ràpidament i es feia més urbana, el govern del Marroc va començar a impulsar les explotacions específiques de vaques per a llet, donant subvencions per a l'adquisició d'inputs (pinso concentrat, maquinària...), protegint les importacions de llet i assegurant un bon preu per als ramaders (fins a un 75% del preu de venda al públic de la llet). Així es van crear explotacions fins i tot en àrees en què la cria de vaques no podria donar-se de manera natural (per les condicions climàtiques, com vèiem abans). Eren, doncs, explotacions "artificials" i amb un cert grau d'intensificació, dependents de les ajudes governamentals que subministraven les matèries primeres que "es convertien" en llet de poca qualitat.

Els anys 80 van arribar els Plans d'Ajustament Estructural (PAE) promoguts pel Banc Mundial. Es van eliminar els incentius a la producció agropecuària local (subvenció dels inputs) i la protecció del preu per als ramaders. Aquests van passar a negociar-se amb la indústria làctia transformadora, que se'n va endur la major part del marge (mantenint el preu per als ramaders però apujant el dels consumidors). La proposta per a les explotacions era fer una volta més en el procés d'intensificació, important vaques seleccionades genèticament i aplicant el model d'alimentació i mecanització propi de les explotacions intensives corrents als països del Nord. Això porta a una major productivitat de llet, totalment dependent però de la compra de pinso concentrat (més com més llet es vulgui produir).

Menys d'un 20% de les explotacions van aconseguir aplicar amb èxit aquest nou grau d'intensificació. La rendibilitat ara no s'havia d'atribuir a la subvenció estatal dels inputs sinó a la major productivitat de les vaques. Algunes de les granges que no ho van aconseguir van trobar la viabilitat econòmica dedicant-se a produir llet i carn o només carn, fins i tot amb races de vaques seleccionades per a la producció de llet, i amb tècniques més extensives. El nombre d'explotacions va romandre similar a l'anterior a l'aplicació del PAE, però moltes d'elles segueixen produint quantitats petites o moderades de llet.

² M. de Rancourt i A. Mottet: *Mediterranean animal production: development or decline?* Revista Options Méditerranéennes Série A n. 78, Centre Internacional d'Alts Estudis Agronòmics Mediterranis – CIHEAM 2007.

³ M. T. Sraïri: *Dairy cattle systems in Morocco as affected by structural adjustment policies.* Options Méditerranéennes Série A n. 78, 2007.